

**UCHWAŁA NR XLII/341/2014
RADY GMINY WIELGIE**

z dnia 18 lipca 2014 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielgie
na lata 2014-2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U z 2013 roku, poz. 594 – ze zm.), art 17 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2013 poz. 182 ze zm.) **Rada Gminy Wielgie uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielgie na lata 2014 - 2020, stanowiącą załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wielgie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Halina Sztyпка

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem

**Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych na terenie Gminy Wielgie
na lata 2014-2020**

Wielgie, lipiec 2014

**Opracowanie wykonane na zlecenie
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielkiem**

Wykonawca:

Proksen Sp. z o.o.

ul. Lubicka 44

87-100 Toruń

Autorzy:

Wojciech Śniadkowski,

Barbara Dąbek,

Magdalena Anczewska

Spis treści:

I. Wstęp – założenia strategii	4
II. Diagnoza Warunków życia	14
1. Struktura demograficzna społeczności lokalnej	14
2. Sytuacja gospodarcza	17
3. Rynek pracy.....	19
4. Sytuacja mieszkaniowa i infrastruktura	22
4.1 Zasoby mieszkaniowe	22
4.2 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	23
4.3 Powiązania komunikacyjne	24
5. Edukacja	25
5.1 Wykształcenie	25
5.2 Infrastruktura edukacyjna.....	25
6. Charakterystyka życia kulturalnego	27
7. Opieka zdrowotna	28
8. Opieka społeczna.....	28
9. Zasoby finansowe gminy	34
III. Analiza SWOT – mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia	37
IV. Cel strategiczny	39
V. Cele operacyjne	40
I. Zmiany postaw na rynku pracy.....	40
II. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.....	42
VI. Wskaźniki rezultatu realizacji Strategii.....	46

I. Wstęp – założenia strategii

Zgodnie Ustawą z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95) Gmina, jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego, realizuje zadania własne, które obejmują m.in. ochronę zdrowia, pomoc społeczną, w tym ośrodki i zakłady opiekuńcze. Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest opracowywana zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt. 1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. z 2013 poz. 182).

Głównym założeniem dla Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Wielgie było planowe zorganizowanie systemu pomocy społecznej w oparciu o działania umożliwiające wykorzystanie możliwości i przeciwdziałanie zagrożeniom, jakie pojawiają się w Gminie Wielgie oraz zaspokojenie aspiracji jej mieszkańców. Do głównych zagrożeń a jednocześnie możliwości gminy należy zaliczyć wzrastającą liczbę osób w wieku produkcyjnym, a jednocześnie wzrastające bezrobocie w tej grupie mieszkańców.

Niniejszy dokument stanowi kontynuację opracowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Wielgie na lata 2007-2013, gdzie przyjęto podstawowe cele i założenia polityki gminy w zakresie polityki społecznej gminy. Główną przesłanką dla przyjętych celów na lata 2014-2020 jest odniesienie do aktualnego stanu z uwzględnieniem silnych strony gminy, stanu jednostek pomocy społecznej i możliwości wynikających z uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, głównie krajowych dokumentów strategicznych.

W tworzenie strategii rozwiązywania problemów społecznych zostały włączone osoby będące reprezentantami środowisk społecznych i samorządowych, zajmujące się na co dzień problematyką pomocy społecznej. Wykorzystano także informacje z badania społecznego jakie gmina zebrała w toku przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Wielgie na lata 2014-2020.

Dokument ten poddany został ocenie radnych oraz środowisk związanych bezpośrednio z pomocą społeczną, a następnie przyjęty przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wielgiem.

W planowaniu działań gminnych uwzględniono uwarunkowania zewnętrzne wynikające ze strategicznych dokumentów krajowych oraz programowych Unii Europejskiej na perspektywę 2014-2020 oraz nowa strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020. W niniejszej strategii uwzględniono:

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2003 Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.), która określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych, w tym świadczenia pielęgnacyjnego oraz świadczenie opiekuńcze.

Obecnie, zgodnie z ustawą świadczenie przysługuje na dziecko do 18 roku życia, a jeżeli się uczy to do 21 roku, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 539,00 zł. Jeżeli dziecko jest niepełnosprawne, kwota ta nie może przekroczyć 623,00 zł. Odbiorcami takich świadczeń są rodzice bądź jeden rodzic albo opiekunowie prawni bądź faktyczni dziecka. W przypadku śmierci rodziców bądź w związku z ustalonym wyrokiem sądowym, świadczenie przysługuje dziecku uczącemu się. Ewidencje świadczeń prowadzą Ośrodki Pomocy Społecznej, znajdujące się w każdej gminie.

- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2003 Nr 122 poz. 1143) określająca zasady zatrudnienia mieszkańców, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i w związku ze swoją sytuacją życiową nie są w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych.

Dotyczy to przede wszystkim osób bezdomnych, osób uzależnionych od alkoholu czy narkotyków, ofiar przemocy w rodzinie, osób chorych psychicznie, byłych więźniów czy uchodźców. Mieszkańcom oferowana jest pomoc poprzez uczestnictwo w zajęciach prowadzonych przez Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej czy też zatrudnienia wspieranego. Centra Integracji, jak i kluby są jednostkami organizacyjnymi, których celem jest pomoc osobom indywidualnym bądź rodzinom w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych.

- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003 Nr 96 poz. 873), która wprowadza zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe oraz warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy.

Celem wolontariatu oraz działalności pożytku publicznego jest propagowanie i rozwijanie obywatelskiego uczestnictwa w zaspokajaniu potrzeb ludzkich. W ramach swojej działalności podejmują działania m. in. promocja idei wolontariatu wśród organizacji rządowych i pozarządowych, wspomaganie rozwoju lokalnych organizacji, wspierają akcje charytatywne, pomagają osobom niepełnosprawnym.

- Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 1982 Nr 35 poz. 230).

Zgodnie z zapisem ustawy, do zadań własnych gmin należy „*prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu*” – art. 4 [1] ust. 1.

- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2005 Nr 179 poz. 1485), która reguluje zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii, zadani i uprawnienia organów administracji rządowej i jednostek samorządowych oraz innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania narkomanii.

Podstawowym celem tych ustaw jest profilaktyka uzależnień, ograniczenie już istniejących problemów z nadużyciem alkoholu oraz nadużywania alkoholu. Gminy powinny zapewnić m. in. dostęp do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, prowadzić profilaktyczną działalność informacyjną, edukacyjną i szkoleniową w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz działania, które zmierzają do podjęcia leczenia odwykowego.

- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2004 Nr 99 poz. 1001), która określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia bezrobocia oraz jego skutków i aktywizacji zawodowej. Instytucje zajmujące się rynkiem pracy oraz zatrudnieniu to urzędy pracy, które znajdują się w każdym powiecie prowadzą działania wspierające osoby bezrobotne oraz poszukujące pracy w zdobywaniu doświadczenia, nowych umiejętności oraz kwalifikacji. Podstawowymi formami aktywizacji zawodowej są szkolenia, zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych, staże pracodawców, ale również refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla bezrobotnych i środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Z danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wynika, że najbardziej efektywną formą aktywizacji zawodowej okazała się pomoc finansowa na podjęcie działalności gospodarczej.

- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 776) regulująca warunki zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz prawa i obowiązki pracodawców wiążących się z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z ustawą pracodawcom przysługuje miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych o ile dokonają własnej rejestracji oraz rejestracji pracownika w ewidencji Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

- Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. 2001 Nr 71 poz. 734) określająca zasady i tryb przyznawania dodatków mieszkaniowych, ustalania ich wysokości i wypłacania oraz właściwość organów w tych sprawach.

Przyjęta strategia jest zgodna z dokumentami Unii Europejskiej oraz strategicznymi dokumentami kraju, które odnoszą się do problemów integracji społecznej oraz rozwiązywania problemów społecznych, którymi są:

- **Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu** – to nowa strategia rozwoju Unii Europejskiej na lata 2014-2020, która zastąpiła dotychczasową Strategię Lizbońską.

Podstawowe priorytety strategii to: wzrost inteligentny, zrównoważony oraz sprzyjający włączeniu społecznemu. Instrumentami realizacji ww. celów są opracowywane przez państwa członkowskie Unii Europejskiej Krajowe Programy Reform oraz przygotowane przez Komisję Europejską inicjatywy przewodnie m. in. Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia, Europejski program walki z ubóstwem. Programy te, mają stworzyć warunki do unowocześnienia rynków pracy, rozwoju umiejętności pracowników oraz pomóc osobom biednym i wykluczonym, aby mogły aktywnie uczestniczyć w życiu ekonomicznym i społecznym.

W perspektywie 2020 r. wyznaczonych zostało 5 celów, z tego niniejsza strategia będzie komplementarna z celami:

- 1) zatrudnienie - *stopa zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinna wzrosnąć do co najmniej 75%, między innymi wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy.*
- 2) edukacja – *ograniczenie wskaźnika przerywania nauki do 10% oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%.*

3) ubóstwo i wykluczenie społeczne - *zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.*

- **Komunikat Komisji Europejskiej „Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej”**

Komunikat wydany został w dniu 25 października 2011 r. Komisja Europejska zwraca uwagę na znaczącą rolę jaką ekonomia społeczna odgrywa w strategii Europa 2020 w aspekcie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. W gospodarce społecznej w UE zatrudnionych jest ok. 11 mln osób, co stanowi 6% całkowitego zatrudnienia.

Przedsiębiorstwa społeczne posiadają silne zakorzenienie lokalne, realizują cele społeczne i środowiskowe, wzmacniają spójność społeczną oraz zwiększają konkurencyjność gospodarki poprzez swoją innowacyjność. W związku z tym Komisja Europejska w Komunikacie zaproponowała szereg rozwiązań zmierzających do wzmocnienia roli ekonomii społecznej. Działaniami tymi są:

- 1) Poprawa dostępu do finansowania realizowana przez:
 - uznanie przedsiębiorstw społecznych za priorytet inwestycyjny Europejskiego Funduszu
 - Rozwoju Regionalnego (dalej EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (dalej EFS),
 - utworzenie ram dla etycznych funduszy inwestycyjnych,
 - łatwiejszy dostęp do mikrokredytów;
- 2) Poprawa promocji ekonomii społecznej za pomocą:
 - zwiększenia rozpoznawalności ekonomii społecznej,
 - utworzenia publicznej bazy danych oznakowań i certyfikatów oraz platformy wymiany danych i informacji,
 - zestawienia dobrych praktyk;
- 3) Poprawa otoczenia prawnego zakładająca:
 - wydanie rozporządzenia ustanawiającego statut fundacji europejskiej,
 - uproszczenie rozporządzenia w sprawie statutu spółdzielni europejskiej,
 - uproszczenie stosowania zasad pomocy publicznej w przypadku usług społecznych i lokalnych.

- **Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie polityki UE i wolontariatu: Uznanie i propagowanie wolontariatu transgranicznego w UE**

Komisja podkreśla znaczenia wolontariatu dla tworzenia i rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego. Uznaje go za jeden z kluczowych czynników integracji i wzrostu zatrudnienia oraz element poprawy spójności społecznej. Wolontariat umożliwia zdobywanie i podnoszenie kompetencji oraz przystosowywanie się do zmian na rynku pracy. KE proponuje następujące działania zmierzające do propagowania wolontariatu:

- 1) promowanie wolontariatu transgranicznego we współpracy z państwami członkowskimi,
- 2) tworzenie zachęt do wspierania i rozwoju wolontariatu,
- 3) uznawanie kompetencji i umiejętności uzyskanych w ramach wolontariatu jako doświadczeń z uczenia się pozaformalnego,
- 4) wzmacnianie powiązań pomiędzy wolontariatem a ochroną zdrowia i pomocą społeczną,
- 5) zorientowanie programów finansowania UE na kwestie wolontariatu oraz wprowadzenie ułatwień w kwestii orientacji w poszczególnych programach finansowych dedykowanych wolontariatowi.

- **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju**

DSRK jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej. Celem głównym przedstawionym w niniejszym dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków. Definiuje ona trzy obszary strategiczne:

- 1) konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji),
- 2) równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
- 3) efektywności i sprawności państwa.

Ponadto w DSRK wskazano 11 celów strategicznych. W części dotyczącej kapitału społecznego znajdują się m.in.:

- Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.
- Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki
- Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”

• Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020

ŚSRK jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, gdzie poprzez odniesienie do kluczowych decyzji zawartych w DSRK, wskazuje się zadania konieczne do realizacji w perspektywie najbliższych 10 lat. W ŚSRK wytyczono obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określono, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W odniesieniu do niniejszego dokumentu strategicznego szczególnie istotne są:

- Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki
- Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego
- Cel III.1. Integracja społeczna

• Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Na szczeblu krajowym podstawowym dokumentem planistycznym w sferze społecznej jest przyjęta w czerwcu 2013 roku Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL).

SRKL jest jedną z dziewięciu strategii sektorowych stanowiących „inne strategie rozwoju” w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.), realizujących średnio i długookresową strategię rozwoju kraju.

Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, aby mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Dla realizacji celu głównego, wyznaczono pięć celów szczegółowych, którymi są:

- wzrost zatrudnienia,
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej,
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Dla osiągnięcia celu podstawowego, jak i celów dodatkowych zaplanowano działania, które mają obejmować różne etapy życia człowieka - od wczesnego dzieciństwa, przez edukację szkolną, szkolnictwo wyższe, okres aktywności zawodowej, macierzyństwo, rodzicielstwo, do starości. Realizacja tych celów w perspektywie do 2020 roku, ma umożliwić

zmiany na rynku pracy i rozwój zatrudnienia, głównie poprzez rozwój wysokiej jakości systemem kształcenia oraz efektywną opiekę zdrowotną.

- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020**

Działania wskazane w SRKS mają wspierać zaangażowanie obywatelskie, zachęcać do współpracy oraz wzmacniać kreatywność Polaków. Strategia jest dokumentem wielowymiarowym, zakładającym skoordynowaną interwencję publiczną w obszarach dotychczas niedocenianych lub niewystarczająco akcentowanych w dokumentach horyzontalnych.

W SRKS wskazano, że nastąpić kontynuacja funkcjonowania m.in. takich działań jak:

- projekty realizowane przez organizacje społeczne w zakresie edukacji obywatelskiej,
- upowszechnienie i wdrażanie rozwiązań zwiększających kontrolę społeczną nad działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli,
- stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli organizacji pozarządowych (zarządy, pracownicy) w zakresie zarządzania organizacją, a w szczególności zarządzania zasobami ludzkimi i finansami,
- różne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum publicznym,
- rozwijaniu i promocji indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy,
- stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego,
- ułatwienie działalności organizacji obywatelskich,
- wsparcie dla ruchów społecznych, grup nieformalnych.

- **Strategia Zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa**

Strategia Zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa jest jedną z dziewięciu strategii zintegrowanych służącej realizacji celów rozwojowych SRK 2020, przyjętą przez Radę Ministrów w dniu 25 kwietnia 2012 r. Głównym celem opracowania SZRWRiR jest określenie kluczowych kierunków rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w perspektywie do 2020 r., a tym samym właściwe adresowanie zakresu interwencji publicznych finansowanych ze środków krajowych i wspólnotowych. Zakres komplementarności pomiędzy dokumentem a Strategią Rozwoju Gminy Wielgie przedstawia się następująco:

- Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
- Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej
- Cel 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego

- **Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój**

PO WER jest jednym z sześciu programów operacyjnych opracowanych w ramach nowej perspektywy finansowania na lata 2014-2020. Powstał on na potrzeby zmian systemowych oraz reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego oraz dobrego rządzenia. Podstawowym celem PO WER jest wzmocnienie wybranych polityk publicznych - realizujących cele strategii Europa 2020, które ukierunkowane są na następujące obszary:

- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia strategii Europa 2020 i krajowych programów reform,
- realizację działań nietypowych, innowacyjnych, ponadnarodowych, prowadzących do wypracowania rozwiązań dotąd niestosowanych w celu ich przetestowania przed przejściem do fazy wdrożenia powszechnego,

które w większości przypadków będzie miało miejsce na poziomie regionalnym,

- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej,
- realizację działań ukierunkowanych na osoby młode w wieku od 25-24 roku życia na rynku pracy, służących wdrożeniu inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych i gwarancji dla młodzieży.

PO WER wraz z 16 Regionalnymi Programami Operacyjnymi współfinansowanymi z EFS stanowią spójną całość, która obejmuje interwencje w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji oraz dobrego rządzenia.

II. Diagnoza Warunków życia

1. Struktura demograficzna społeczności lokalnej

Gmina Wielgie to gmina położona w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie lipnowskim. Gmina Wielgie jest jedną ze 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego i jedną z 92 gmin typu wiejskiego w całym województwie.

Liczbę mieszkańców w danym regionie kształtuje przyrost naturalny wraz z saldem migracji. Z kolei przyrost naturalny jest uwarunkowany różnicą urodzeń oraz zgonów. Główne wskaźniki demograficzne gminy Wielgie przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Charakterystyka demograficzna ludności gminy Wielgie w latach 2009-2012

Liczba osób na 1000 ludności	2009	2010	2011	2012
Zgony	11,2	10,1	10,4	10,7
przyrost naturalny	-0,6	0,7	1,0	-0,6
urodzenia żywe	10,6	10,9	11,5	10,1
małżeństwa zawarte w ciągu roku	7,8	5,3	6,6	6,7
Migracje				
saldo migracji gminnych wewnętrznych	-2	-15	3	15
saldo migracji zagranicznych	6	0	-1	-4

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W ostatnich latach w gminie Wielgie wskaźnik zgonów nieznacznie się obniżył, ale zasadniczo utrzymuje się na podobnym dość wysokim poziomie. Ponieważ liczba urodzeń utrzymuje się na dość stabilnym poziomie, przez co i przyrost naturalny jest niski. Tym niemniej, dzięki korzystnemu saldu migracji, liczba ludności gminy Wielgie od wielu lat systematycznie rośnie, w roku 2012 w gminie było 6.817 mieszkańców. W tabeli 2 przedstawiono zmianę liczby ludności gminy w ciągu ostatnich lat.

Tabela 2. Ludność gminy Wielgie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012
ogółem	6612	6797	6806	6817
kobiety	3311	3407	3422	3427
mężczyźni	3301	3390	3384	3390

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jak widać z zestawionych informacji na przełomie ostatnich czterech lat w gminie przybyło 205 mieszkańców, co daje 3% przyrost, w tym przybyło aż 116 kobiet, co jeszcze bardziej zwiększyło dysproporcje w parytecie płci na korzyść kobiet.

Gminę zamieszkuje stosunkowo dużo ludzi młodych. Obecnie najliczniejszą grupę stanowi ludność w wieku 25-29 lat, niewiele mniej liczna jest grupa 20-24 lat, co oznacza, że w gminie przybywa ludność w wieku produkcyjnym, szczególnie w wieku 25-39 lat. Szczegółową sytuację demograficzną gminy przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Ludność gminy Wielgie według grup wiekowych

Wyszczególnienie grup wiekowych	2009	2010	2011	2012
0-4 lat	407	424	439	414
5-9 lat	371	384	363	376
10-14 lat	463	480	464	447
15-19 lat	563	558	558	507
20-24 lat	576	551	535	567
25-29 lat	536	569	576	598
30-34 lat	453	500	502	493
35-39 lat	430	466	489	496
40-44 lat	427	432	423	440
45-49 lat	420	419	422	425
50-54 lat	523	526	493	470
55-59 lat	383	413	447	468
60-64 lat	279	296	307	312
65-69 lat	190	191	205	221
70 lat i więcej	591	588	583	583

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Najmniej liczną jest grupa w wieku 65-69 lat, ponadto można zauważyć, że systematycznie maleje liczba ludności w wieku 70+. Oznacza to, że w gminie następują niekorzystne procesy obniżające jakość życia, objawiające się obniżeniem oczekiwanego dalszego trwania życia powyżej 65 roku - wydłużanie się życia ludności świadczy o poprawie jakości życia obywateli i jest odzwierciedleniem stanu zdrowia ludności.

W gminie występują korzystne zmiany wskaźnika obciążenia demograficznego. Najważniejszy wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zmalał z 62 do 58, jednocześnie liczba osób w wieku produkcyjnym wzrosła z 59% do 64%. Szczegółowe dane o strukturze społecznej przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Udział grup wiekowych w strukturze społecznej gminy Wielgie

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
% ogółem ludność w wieku:					
Przedprodukcyjnym	%	24,1	23,4	23,2	22,3
Produkcyjnym	%	61,7	62,7	62,8	63,4
Poprodukcyjnym	%	14,2	13,9	13,9	14,3
Wskaźniki obciążenia demograficznego					
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Osoba	62,1	59,5	59,2	57,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Osoba	58,9	59,2	60	63,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Osoba	23	22,1	22,2	22,5

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oznacza mniejszą liczbą dzieci w szkole i konieczności rozważenia co zrobić z pustymi klasami. Wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym to dla gminy szansa ale i zagrożenie, szczególnie w sytuacji płytkiego rynku pracy, niesie duże niebezpieczeństwo wzrostu bezrobocia, szczególnie wśród ludzi młodych. Tym samym działania gminy w sferze społecznej powinny szczególną pomoc kierować do osób w wieku produkcyjnym, tak aby ograniczyć liczbę bezrobotnych i maksymalnie wykorzystać potencjał tej grupy, głównie poprzez wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości, a także kształcenie zawodowe.

Porównanie wskaźników

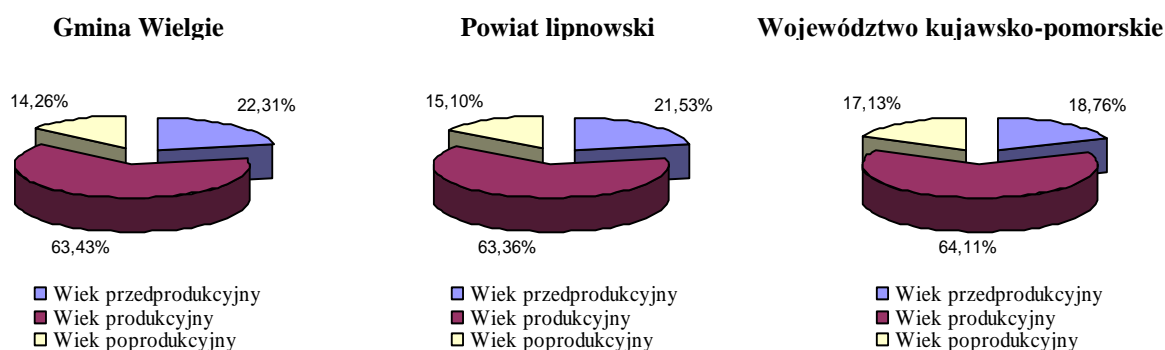
Na tle powiatu gmina wykazuje mniejszą liczbę urodzeń a także wyższy wskaźnik zgonów. I choć liczba urodzeń jest większa od przeciętnej dla województwa, to przyrost naturalny w gminie jest niższy zarówno od średniej powiatu jak i województwa, na co główny wpływ ma wysoki wskaźnik zgonów w gminie. Odwrotną sytuację przedstawia saldo migracji, gdzie w odróżnieniu od średniej województwa i powiatu, gmina ma dodatni wskaźnik migracji, który wynosi 1,6. Korzystnie kształtuje się również wskaźnik małżeństw, który jest znacznie wyższy zarówno od średniej powiatu, jak i województwa.

Tabela 5. Charakterystyka demograficzna ludności gminy Wielgie na tle powiatu i województwa w roku 2012

Obszar	Kobiety na 100 mężczyzn	Małżeństwa na 1000 ludności	Urodzenia żywe na 1000 ludności	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Zgony na 1000 ludności	Saldo migracji na 1000 ludności
Gmina Wielgie	101	6,7	10,1	-0,6	10,7	1,6
Powiat lipnowski	101	5,6	11,2	1,1	10,1	-2,4
Województwo kujawsko-pomorskie	106	5,3	9,9	0,2	9,7	-1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS - Bank Danych Lokalnych

Pomimo znacznych zmian w strukturze ludności, jakie nastąpiły w ostatnich latach, udział ludności w wieku przedprodukcyjnym jest większy niż przeciętna dla województwa, wynosi obecnie 22,3% ogółu mieszkańców i jednocześnie jest nieznacznie wyższa niż powiatu – 21,5%, ale znacznie wyższy niż przeciętna województwa – 18,8%, co świadczy, że w gminie wciąż jest stosunkowo dużo dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Liczba ludności w wieku produkcyjnym jest na podobnym poziomie co w powiecie i nieco niższym niż w województwie. Jednak liczba ludności w wieku poprodukcyjnym jest na znacznie niższym poziomie, zarówno w stosunku do województwa jak i powiatu, co w zestawieniu z danymi na temat większej niż przeciętna w regionie liczby zgonów, należy uznać, za zjawisko niepokojące. Zestawienie danych dla regionu przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Struktura ludności gminy Wielgie na tle powiatu i województwa w 2012 r.

2. Sytuacja gospodarcza

Gmina ma charakter rolniczy, użytki rolne stanowią 73% powierzchni całkowitej, lasy i grunty leśne stanowią 17,8%. Jednym z cenniejszych zasobów przyrodniczych na terenie gminy Wielgie są urodzajne gleby. W część północnej gminy przeważają gleby VI klasy

bonitacyjnej. Gleby o najlepszej jakości występują w południowej oraz środkowej części gminy na obszarach miejscowości wiejskich Zadusznik, Oleszna, Płonczyzna, Zakrzewa. Gleby te klasyfikuje się w przedziale III – IV klasy bonitacyjnej.

Na terenie gminy Wielgie znajdują się 1.084 gospodarstwa rolne o średniej powierzchni 9,54 ha. Tym niemniej sytuacja dochodowa gospodarstw rolnych nie jest korzystna, co związane jest z brakiem odpowiedniego potencjału w zakresie przetwórstwa, co sprzyjało by zwiększaniu skali produkcji, poprzez wybranie odpowiedniego kierunku działalności gospodarczej.

Na części gminy Wielgie istnieją dobre warunki dla rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej. Obejmują ona przede wszystkim malownicze tereny wokół jezior i cieków wodnych otoczone lasami. Tym niemniej w skali gminy, działalności w tym zakresie stanowi niewielki procent aktywności gospodarczej. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi prowadzi 8 podmiotów, podobnie 8 podmiotów prowadzi działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją.

Na terenie gminy Wielgie, na dzień 31.12.2012 roku zarejestrowanych było 370 podmiotów gospodarczych, co dawało wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości na poziomie 54 podmiotów na 1000 mieszkańców. Tym samym poziom przedsiębiorczości jest znacznie niższy niż w powiecie, gdzie wskaźnik ten wynosi 68 czy w województwie – 89.

Zdecydowana większość podmiotów, działająca na opisywanym terenie, to działalność osób fizycznych - 84% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w gminie. Kolejną pozycję zajmują stowarzyszenia i organizacje społeczne – 4% wszystkich podmiotów. Na terenie gminy brak spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Dominują podmioty zarejestrowane w sekcji G - „Handel hurtowy i detaliczny”, które stanowią ponad 31% wszystkich zarejestrowanych podmiotów. Kolejną grupą są podmioty związane z sekcją F „Budownictwo” - ok. 21% wszystkich zarejestrowanych podmiotów. Strukturę wszystkich podmiotów przedstawia poniższa tabela 6.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Wielgie wg sekcji PKD

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012
Ogółem	351	372	363	370
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	18	17	18
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	27	29	26	26
Sekcja F - Budownictwo	73	79	74	78
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	118	124	117	115

Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	24	25	26	27
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	9	8	8
Sekcja J - Informacja i komunikacja	3	3	3	3
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	7	7
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	4	4	4
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13	15	14	13
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2	2	3	3
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa	10	10	10	10
Sekcja P - Edukacja	7	7	7	8
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	14	14	12
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7	7	8	8
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	18	21	25	30

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Struktura przedsiębiorczości wskazuje potencjał rozwojowy gminy. Ukierunkowanie wsparcia dla określonego sektora może w sposób efektywny zwiększyć potencjał rynku pracy, a tym samym wpłynąć na poprawę sytuacji społecznej, szczególnie wśród ludzi młodych. W tym kontekście wiele pozytywnych efektów można uzyskać wspierając rozwój sekcji S i T, tj. wspieranie działalności usługowej w skali gospodarstwa domowego oraz Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo w połączeniu rozwojem sekcji C - Przetwórstwo przemysłowe.

3. Rynek pracy

Warunki życia mieszkańców zależne są od posiadanych zasobów pieniężnych. To z kolei uwarunkowane jest posiadaniem zatrudnienia. Brak zatrudnienia skutkuje wzrostem bezrobocia, które wywiera ogromny wpływ na poziom warunków bytowych ludności gminy.

W gminie występuje zdecydowanie niekorzystna sytuacja na rynku pracy dla mężczyzn. W 2012 roku na terenie gminy Wielgie zatrudnionych było 456 osób, w tym 65% miejsc pracy było dla kobiet. Jak widać z zestawienia poważnym problemem są miejsca pracy dla mężczyzn – w roku 2009 było tylko 87 miejsc pracy dla mężczyzn, tzn. tylko ok 24% ogółu miejsc pracy. Zmiany na rynku pracy w ciągu ostatnich lat przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Rynek pracy na terenie gminy Wielgie w latach 2009-2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
Pracujący					
Ogółem	osoba	369	398	441	456
Mężczyźni	osoba	87	112	149	159
Kobiety	osoba	282	286	292	297
Bezrobotni zarejestrowani					
Ogółem	osoba	664	739	734	667
Mężczyźni	osoba	322	367	338	352
Kobiety	osoba	342	372	396	315
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym					
Ogółem	%	16,3	17,3	17,2	15,4
Kobiety	%	18,3	18,9	20,0	15,7
Mężczyźni	%	14,5	16,0	14,7	15,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS - Bank Danych Lokalnych

Jak widać z przedstawionych danych z roku na rok przybywa pracujących, co pozytywnie świadczy o rozwoju rynku pracy na terenie gminy Wielgie. Liczba pracujących w porównaniu do roku 2009 wzrosła o 19%, przy czym 83% nowych miejsc pracy stanowiły miejsca pracy dla mężczyzn.

Mimo gwałtownego wzrostu liczby bezrobotnych w roku 2010 obecnie liczba ta stopniowo spada, jednak wciąż jest większa niż w roku 2009, gdy zarejestrowanych było 664 bezrobotnych. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w roku 2012 roku wyniósł 15,4%. Stopa bezrobocia w Gminie Wielgie jest stosunkowo niewielka w porównaniu do powiatu lipnowskiego, gdzie na koniec 2012 roku wyniosła 28,4% i jest mniejsza niż od stopy wojewódzkiej, której poziom wyniósł 17,9% oraz jest zbliżona do krajowej, której poziom wyniósł 13,4%.

Tabela 8. Informacja o bezrobociu wg danych PUP Lipno - stan w dniu 31.12.2012 r.

Wyszczególnienie		Ogółem	Kobiety
Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy		638	304
w tym	do 25 roku życia	208	107
	powyżej 50 roku życia	70	18
	długotrwale	389	220
	bez kwalifikacji zawodowych	302	146
	bez doświadczenia zawodowego	252	148
	bez wykształcenia średniego	412	160
	samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	40	32

	kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	x	96
	którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	11	0
	niepełnosprawni	9	3
	po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	0	0
Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach			
z tego	do 1	61	13
	1 – 3	105	36
	3 – 6	118	51
	6 – 12	118	52
	12 – 24	119	70
	pow. 24	146	93
Bezrobotni wg wieku			
z tego	18 – 24	208	107
	25 – 34	232	117
	35 – 44	118	56
	45 – 54	68	26
	55 - 59	30	9
	60 - 64	11	x
Bezrobotni wg wykształcenia			
z tego	wyższe	41	31
	policealne i średnie zawodowe	142	72
	średnie ogólnokształcące	72	52
	zasadnicze zawodowe	193	83
	gimnazjalne i poniżej	219	77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Informacji o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 roku”

Analizując strukturę bezrobocia, należy zauważyć, że liczba bezrobotnych rośnie w miarę upływu czasu pozostawania bez pracy. Osoby nie pracujące powyżej 24 miesięcy stanowią ok. 22% ogółu bezrobotnych. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby młode, w wieku 25-34 lat, co stanowi prawie 35% bezrobotnych. Niewiele mniej bo nieco ponad 31% stanowią bezrobotni w wieku 18-24 lat. Wynika to przede wszystkim z niskiego poziomu wykształcenia społeczeństwa. Większość bezrobotnych – prawie 33% - posiada wykształcenie gimnazjalne i poniżej. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiada ok. 29% bezrobotnych. Osoby wykształcone, posiadające wykształcenie wyższe, to zaledwie ok. 6% bezrobotnych.

Ważnym aspektem bezrobocia jest występowanie tzw. bezrobocia ukrytego. Jest to zjawisko niewystępujące w statystykach i głównie związane jest z rolnictwem. Ponieważ na

terenie gminy są 1.084 gospodarstwa rolne, które wpływają na los ponad połowy mieszkańców, działania mające na celu wspieranie zmian strukturalnych w rolnictwie, a także rozwoju przetwórstwa będą miały kluczowe znaczenie dla rynku pracy w tym przejście nadwyżki siły roboczej istniejącej w rolnictwie do zawodów pozarolniczych.

4. Sytuacja mieszkaniowa i infrastruktura

4.1 Zasoby mieszkaniowe

Liczba mieszkań w gminie Wielgie według danych GUS w roku 2012 wynosiła 1 119 mieszkań. Średnia wielkość mieszkań wynosi 79,1 m², co daje średnio 21,1 m² na osobę. W ostatnich latach nieznacznie wzrosła liczba mieszkań, a ale nastąpił znaczny wzrost ilości izb mieszkalnych, których liczba w 2012 roku wyniosła o 554 więcej niż w 2009 roku.

Zgodnie z danymi GUS 10% mieszkań nie ma dostępu bieżącej wody a 21% nie ma łazienki, w tym 16% nie ma spłukiwanego ustępu. Ogólnie należy stwierdzić, że jest to zjawisko niekorzystne, świadczące o znacznej ilości mieszkań o niskim standardzie w gminie. Jak widać w tabeli 9, w ostatnich latach następuje stała poprawa standardów mieszkaniowych na terenie gminy Wielgie.

Tabela 9. Struktura mieszkań wyposażonych w media w gminie Wielgie

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:					
wodociąg	%	83,7	90,7	90,6	90,4
ustęp spłukiwany	%	63,4	83,9	83,9	83,7
łazienka	%	68,9	79,8	79,7	79,6
centralne ogrzewanie	%	69,8	75,7	75,6	75,6
gaz z sieci	%	0,0	0,1	0,1	0,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

Gmina Wielgie, jak każda jednostka samorządu terytorialnego, realizuje zadania własne gminy. Jednym z tych zadań jest zabezpieczenie odpowiedniej liczby mieszkań socjalnych dla rodzin najuboższych. Obecnie w gminie funkcjonują 42 mieszkania socjalne o łącznej powierzchni 1661 m² w których zamieszkuje 123 osoby. Dodatkowo w gminie funkcjonują mieszkania komunalne w których zamieszkuje 14 osób.

Wg ustaleń GOPS, mieszkania, które posiada gmina nie zabezpieczają potrzeb mieszkańców. Jest to poważny problem, który gmina zamierza częściowo rozwiązać w najbliższych latach.

4.2 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Długość sieci wodociągowej na terenie gminy Wielgie wynosi 181,1 km, zaś sieci kanalizacyjnej zaledwie 13,9 km. Do sieci kanalizacyjnej w 2011 roku podłączonych było 1472 osoby, zaś z sieci wodociągowej korzysta 4899 osób. Sytuację w odniesieniu do mieszkańców przedstawia tabela 10 poniżej.

Tabela 10. Gospodarka komunalna w Gminie Wielgie w ujęciu procentowym w latach 2009-2012.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności					
z wodociągu	%	71,3	71,6	72,0	72,4
z kanalizacji	%	18,5	18,5	21,6	21,9
z gazu	%	0,0	0,0	0,0	0,1
zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	27,0	28,4	30,8	31,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS - Bank Danych Lokalnych

Dysproporcja pomiędzy liczbą osób korzystających z wodociągu i podłączonych do sieci kanalizacyjnej związana jest powszechnym korzystaniem z przydomowych studni asenizacyjnych (szamb). Niestety stopień szczelności tych szamb jest wątpliwy i duża część zanieczyszczeń trafia do wód gruntowych. Jest to szczególnie niebezpieczne w przypadkach, gdy w danym gospodarstwie domowym nie ma gminnej sieci wodociągowej, a woda czerpana jest z przydomowych studni, które praktycznie w 100% czerpią wodę z wód gruntowych, w tym momencie jest bardzo prawdopodobne, że są to wody zanieczyszczone. Niestety w gminie nie ma danych o tych przypadkach. Jednak może to być jedną z przyczyn większej śmiertelności mieszkańców gminy w stosunku do średnich w kraju i województwie.

Jednym z uniwersalnych wskaźników jakości życia jest zużycie wody. Im lepiej uposażony jest mieszkaniec gminy, tym korzysta z większej ilości wody. Wg danych GUS, przeciętna krajowa wynosi 31,2m³, natomiast dla mieszkańców miast sięga 34,5 m³, natomiast średnia krajowa dla obszarów wiejskich wynosi 26,1m³. Średnia dla województwa Kujawsko-Pomorskiego wynosi 32m³, natomiast dla powiatu lipnowskiego 31,6m³, w tym dla obszarów wiejskich 31,8m³. Porównując dane krajowe i dla gminy Wielgie, należy stwierdzić, że pod tym względem gmina wypada korzystnie.

4.3 Powiązania komunikacyjne

O możliwościach rozwojowych gminy i jej konkurencyjności w istotnej mierze decyduje o dostępności komunikacyjna. Niedostateczny rozwój tej infrastruktury to trudniejsze warunki życia mieszkańców, niekorzystne uwarunkowania aktywności gospodarczej, ale także niska atrakcyjność lokalizacyjna dla inwestycji gospodarczych.

Na terenie gminy nie ma ważnych tras komunikacji drogowej o znaczeniu krajowym. Najważniejszym szlakiem komunikacyjnym jest droga powiatowa 558 łącząca gminą z Lipnem i Dobrzyniem nad Wisłą. Odległość do podstawowego ośrodka miejskiego – Lipna, to ok. 15 km (ok. 16 minut jazdy samochodem). Odległość do głównego ośrodka miejskiego – Włocławka, to ok. 27 km (ok. 30 minut jazdy samochodem), do Torunia to ok. 65 km (ok. 70 minut jazdy samochodem).

Sieć dróg na terenie gminy oceniana jest jako wystarczająca, jednak ich jakość wymaga radykalnej poprawy. Szczególnie niski jest udział dróg gminnych o nawierzchni utwardzonej. Uwzględniając położenie na uboczu głównych szlaków komunikacyjnych oraz konieczności wzmocnienia poziomu wykształcenia mieszkańców gminy, gmina musi liczyć się z koniecznością poniesienia dodatkowych kosztów związanych z transportem.

5. Edukacja

5.1 Wykształcenie

Pod względem struktury wykształcenia gmina wypada niekorzystnie na tle powiatu oraz województwa. 56% ludności w gminie w wieku powyżej 15 lat ma wykształcenie zaledwie podstawowe lub jest bez wykształcenia. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 27% mieszkańców, natomiast wykształcenie wyższe posiadało zaledwie 2,8%. Pozostała część posiadała średnie policealne i średnie zawodowe. Jest to sytuacja, która może negatywnie wpływać na rynek pracy oraz ogólny poziom rozwoju gospodarczego i społecznego gminy, w szczególności niski poziom wykształcenia ludności uniemożliwia przejście nadwyżki siły roboczej istniejącej w rolnictwie do zawodów pozarolniczych.

5.2 Infrastruktura edukacyjna

Na terenie gminy Wielgie funkcjonują:

- trzy szkoły podstawowe w miejscowościach: Wielgie, Czarne i Zaduszniki,
- jedno gimnazjum oraz przedszkole w miejscowości Wielgie.

Głównym ośrodkiem jest Zespół Placówek Oświatowych w Wielgiem, gdzie znajdują się przedszkole, oddziały zerowe, szkoła podstawowa oraz gimnazjum. Zespół oświatowy, mieści się w nowoczesnym budynku, który posiada zaplecze sportowe. Remont budynku został przeprowadzony w 2006 roku. Do dyspozycji szkoły są: dwie pracownie komputerowe, dwie sale gimnastyczne, siłownia, stołówka oraz biblioteka wraz z czytelnią. Biblioteka ZPO jest połączona w bibliotekę gminną, która jest gminną instytucją kultury. Zespół posiada dwie filie w miejscowościach: Czarnem i Zaduszniki, gdzie są szkoły podstawowe. Szkoła Podstawowa w Czarnem oraz w Zadusznikach mieszczą się w zabytkowych dworach. Jak widać z danych przedstawionych w tabeli 11 w ostatnich latach stale przybywało dzieci w placówkach przedszkolnych. W 2012 roku łącznie uczęszczało do nich 190 dzieci. Do placówek przedszkolnych umiejscowionych przy szkołach podstawowych uczęszcza w roku szkolnym 2013/2014 133 dzieci. Dodatkowo na terenie gminy działają punktu przedszkolne dofinansowane ze środków UE a część dzieci uczęszcza do przedszkoli znajdujących się na Tereni gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Tabela 11. Placówki oświatowe w gminie Wielgie w latach 2009-2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego					
przedszkola bez specjalnych	osoba	83	91	115	126
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	osoba	29	36	44	64
Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego					
przedszkola bez specjalnych	Msc	50	50	50	51
Szkoły podstawowe					
szkoły podstawowe ogółem	ob.	3	3	3	3
szkoły podstawowe ogółem – uczniowie	osoba	523	509	507	490
Szkoły gimnazjalne					
gimnazja ogółem	ob.	1	1	1	1
gimnazja ogółem – uczniowie	osoba	309	283	277	264
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów					
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	18,03	13,05	14,08	12,89
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	25,75	23,58	23,08	22,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

W gminie spada liczba dzieci w wieku szkolnym. W 2012 roku liczba uczniów w szkołach podstawowych wyniosła 490, w gimnazjum – 264, co oznacza, że od 2009 roku ubyło 78 uczniów tj. ok 9,4%. Ponieważ od liczby uczniów zależy znaczna część subwencji dla gminy, należy liczyć się z tym, że koszty utrzymania infrastruktury szkolnej będą rosły. Jednocześnie w gminie występują znaczne braki w wykształceniu, dlatego warto rozważyć możliwości wykorzystania infrastruktury szkolnej dla kształcenia dorosłych w tym kształcenia zawodowego.

6. Charakterystyka życia kulturalnego

Głównym ośrodkiem kultury jest Ośrodek Kultury Gminy Wielgie. W ramach swojej działalności, ośrodek prowadzi zajęcia teatralne, plastyczne, taneczne, muzyczne oraz seniora. Jest to miejsce, gdzie mieszkańcy mogą miło spędzić czas oraz wzajemnie się integrować, poprzez udział w imprezach okolicznościowych czy uroczystościach, np. Dożynki Gminne, Mikołajki dla dzieci, Dzień matki, Pikniki Ekologiczne, Dzień Kobiet, Festyn Myśliwski w Zakrzewie, Koncerty Gminnej Orkiestry Dętej, Przegląd Tańca Nowoczesnego, Zawody w Powożeniu Zaprzęgami Parokonnymi w Wielgiem, Koncerty Gminnej Orkiestry Dętej i inne.

Działalność Ośrodka Kultury jest bardzo szeroka. Dzięki niej mieszkańcy Wielgie mogą aktywnie spędzać czas oraz wzajemnie się integrować. W pełnieniu swojej funkcji OKGW pomaga m.in.: Związek Emerytów i Rencistów oraz pozostałe aktywnie działające grupy w Gminie Wielgie, Gminna Orkiestra Dęta.

W Gminie Wielgie aktywnie działają również Koła Gospodyń Wiejskich, które wspierają działalność prowadzoną przez Ośrodek Kultury i biorą udział w wielu przedsięwzięciach gminy. Należy też wspomnieć o aktywnie działających jednostkach OSP w Zadusznikach, Witkowie, Czarnym, Zakrzewie, Olesznie, Tupadłach, Wielgiem, Płonczyniu i Suradówku.

W gminie Wielgie funkcjonują dwa stowarzyszenia, które integrują i zrzeszają mieszkańców gminy:

- Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Czarne i Okolic,
- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Wielgie „Przyszłość”.

Każda z wymienionych organizuje okolicznościowe festyny, imprezy w celu promowania kultury oraz integrowania mieszkańców a także budowania poczucia przynależności lokalnej i regionalnej.

Tabela 12. Biblioteki w gminie Wielgie w latach 2009-2012

Dane	J.m.	2009	2010	2011	2012
Księgozbiór	wol.	32 602	33 467	34 275	35 427
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	1 543	1 514	1 513	1 562
Księgozbiór bibliotek na 1 000 ludności	wol.	4 930,7	4 923,8	5 036	5 196,9
komputery podłączone do Internetu dostępne dla czytelników	szt.	3	8	8	9

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Ważnym ośrodkiem są biblioteki, które posiadają bogaty księgozbiór 35 427 sztuk. Od roku 2010 liczba osób odwiedzających biblioteki utrzymuje się na podobnym poziomie ok. 1 500 osób. W tym czasie maleje liczba wypożyczeń książek, co związane jest ze zmniejszonym czytelnictwem oraz zwiększona ilością czasu spędzaną przy komputerze z dostępem do Internetu.

Biblioteka i jej filie współpracują z Ośrodkiem Kultury Gminy organizując wspólnie różne imprezy kulturalne jak „Aktywne wakacje” czy „Obchody Tygodnia Bibliotek”.

7. Opieka zdrowotna

Podstawową opiekę zdrowotną, mieszkańcom gminy oraz powiatu zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lipnie oraz Szpital im. Jacka Tokarczyka w Lipnie, które znajdują się ok. 15 km od Gminy Wielgie.

Na terenie gminy Wielgie działają dwa niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej:

- Ośrodek zdrowia w Wielgiem,
- Ośrodek Zdrowia w Czarnem.

W 2012 roku w powiecie lipnowskim udzielono 414 tys. porad lekarskich, w tym mieszkańcom gminy Wielgie 35,6 tys. , co stanowiło 8,6% ogółu porad w powiecie.

W miejscowości Wielgie funkcjonują także dwie apteki, a dodatkowo w m. Czarne – punkt apteczny.

Ponad to na terenie gminy funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Nowej Wsi w ramach, którego opieką objętą są 143 osoby. Obecnie w Domu zamieszkuje 125 osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz 18 osób przewlekle somatycznie chorych.

8. Opieka społeczna

Pomoc społeczna jest ważnym aspektem działania gmin. Pomaga mieszkańcom, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie sami ich pokonać. W gminie Wielgie jednostką odpowiedzialną za pomoc społeczną jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem. Obecnie GOPS zatrudnia 12 pracowników etatowych do spraw pomocy społecznej: kierownik, 4 pracowników socjalnych, 3 opiekunki domowe i 4 pracowników ds. realizacji świadczeń.

Podstawowa pomoc udzielana jest gospodarstwom domowym. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej to takie, które otrzymały pomoc materialną lub rzeczową za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej zgodnie z ustawą z

dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. nr 175 z późn. zmianami). Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w ustawie. W przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe, które w latach 2010 - 2012 wynosiło dla osoby w rodzinie 351 zł, a dla osoby samotnie gospodarującej 477 zł. Wyższe kryterium dochodowe obowiązuje w przypadku świadczeń realizowanych nieodpłatnie w ramach Programu Rządowego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania" oraz w ustalanych przez gminy zasadach odpłatności za usługi opiekuńcze.

Wg danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przekazywanych do GUS, w 2012 roku w Gminie Wielgie udzielono wsparcia 684 gospodarstwom domowym, w których zamieszkiwało 2347 osób, co oznacza, że 34,4% mieszkańców skorzystało z takiej pomocy, wszyscy byli mieszkańcami wsi. W tym okresie średnia dla powiatu wyniosła 23,4%. Jednocześnie, jak widać z tabeli 13 liczba rodzin korzystających z pomocy w ciągu 3 lat wzrosła, przybyło 25 rodzin objętych pomocą.

Tabela 13. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	gosp. dom.	659	666	684
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	osoba	2370	2325	2347
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	34,8	34,2	34,4

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

Kolejnym istotnym świadczeniem jest wsparcie w postaci świadczeń rodzinnych, którego udzielono 562 rodzinom, gdzie pomoc udzielono 1177 dzieciom. W tym prawie 32% stanowiła pomoc udzielona na dzieci w wieku powyżej lat 17.

Tabela 14. Korzystający ze świadczeń rodzinnych

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	rodzina	593	587	562
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem	osoba	1270	1249	1177
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	1153	1114	1060
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	72,4	70,5	68,3

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

Jak widać z zestawienia danych w tabeli 14, liczba rodzin korzystając z tego typu pomocy systematycznie maleje, w ciągu ostatnich 3 lat o 31 rodzin mniej skorzystało ze świadczeń. Tym niemniej pomoc ta stanowi znaczną część budżetu gminy. Łącznie w postaci świadczeń rodzinnych w 2012 roku udzielono wsparcia na kwotę 3,47 mln zł. Świadczenia te obejmują: zasiłki rodzinne z dodatkami, świadczenia opiekuńcze - zasiłki pielęgnacyjne i świadczenia pielęgnacyjne, oraz jednorazowe zapomogi związane z urodzeniem dziecka, bez względu na źródło finansowania.

Tabela 15. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w 2012 roku - ogółem

Jednostka terytorialna	Kwota świadczeń rodzinnych	Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	Kwota zasiłków pielęgnacyjnych
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Powiat lipnowski	26510	15359	4733
Gmina Wielgie	3467	1937	568
Udział świadczeń gminy Wielgie w stosunku do powiatu	13,1%	12,6%	12,0%

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

Pomoc jaką GOPS przyznaje rodzinom jest udzielana z wielu powodów - w gminie Wielgie dominują trzy pozycje. Najczęstszym powodem jest bezrobocie, które spowodowało, że w 2012 roku aż 484 rodzin otrzymało pomoc w formie świadczeń pieniężnych, co stanowi 48% wszystkich osób, które zostały objęte wsparciem. Dość częstym powodem przyznawania pomocy jest również długotrwała lub ciężka choroba. W tej grupie w 2012 roku przyznano wsparcie 173 rodzinom. Kolejnym istotnym powodem jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w ramach którego przyznano pomoc 118 rodzinom. Z powodów niepełnosprawności pomoc otrzymało 77 rodzin a 47 z powodu ubóstwa. Należy zauważyć, że na terenie gminy Wielgie nie zanotowano żadnego wsparcia z powodów narkomanii oraz przemocy w rodzinie. Szczegółowe informacje dotyczące powodów przyznawania pomocy przedstawiają poniższa tabela 16.

Tabela 16. Powody przyznawania pomocy w gminie Wielgie w latach 2010-2012

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Ubóstwo	48	46	47	151	149	140
Sieroctwo	3	2	2	12	8	8
Bezdomność	3	4	3	6	8	7

Potrzeba ochrony macierzyństwa	15	16	20	81	89	112
Bezrobocie	443	451	484	1 669	1 629	1 709
Niepełnosprawność	82	85	77	229	217	182
Długotrwała lub ciężka choroba	181	177	173	619	584	537
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	8	8	8	37	31	30
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	3	6	13	12	15
Zdarzenie losowe	2	0	2	6	0	6
Sytuacja kryzysowa	6	0	6	29	0	29
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	56	2	60	262	4	272
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	124	119	118	571	536	521

Źródło: Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Wielgie

Powyższe zestawienie należy uznać za podstawową przesłankę, dla planowania działań strategicznych, mających na celu zmianę sytuacji wielu mieszkańców gminy. Jak widać, działania powinny być skierowane przede wszystkim na przeciwdziałanie bezrobociu. W następnej kolejności działania powinny być kierunkowane do rodzin wykazujących bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych oraz osób długotrwale chorych. Ze względu na istotę problemu, pomoc należy skierować również do rodzin objętych ubóstwem oraz dla młodych matek, które to problemy mają szczególne znaczenie w społeczeństwie.

W tabeli 17 przedstawiono wielkość środków, jakie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przeznaczył na pomoc w ostatnich latach. Jak widać z tego zestawienia, najwięcej środków przeznaczono na zasiłki okresowe, z których korzysta coraz więcej osób. Znacząco wzrosła też kwota przeznaczona na zasiłki celowe (o prawie 130%), natomiast kwota pomocy zasiłku stałego utrzymuje się na podobnym poziomie.

Widać także, że znacząca pomoc udzielana jest w postaci rzeczowej, głównie na dożywianie, jako dodatki mieszkaniowe i na ochronę zdrowia.

Tabela 17. Pomoc udzielona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Wielgie

Wyszczególnienie	2010 rok		2011 rok		2012 rok	
	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Łączna kwota [zł]	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Łączna kwota [zł]	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Łączna kwota [zł]
Zasiłki stałe	52	196.994	57	194.196	51	194.649
Zasiłki okresowe	263	342.413	313	454.060	361	788.137
Zasiłki celowe	216 rodzin	64.000	-	90.030	-	147.178
Regulowanie składki zdrowotnej	43	14.060	93	27.885	41	34.111
Dożywianie	1022	548.060	1087	534.151	1034	494.671
Usługi opiekuńcze	-	28.409	-	53.974	-	42.686
Dodatki mieszkaniowe	126 rodzin	87.745	116 rodzin	113.25	109 rodzin	123.396
Ochrona zdrowia	-	77.154	-	103.613	-	99.157
Edukacyjna opieka wychowawcza	-	-	401 uczniów	293.880	-	-

Źródło: Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Wielgie

Analizując udzieloną pomoc według liczby osób w rodzinach, najczęściej z pomocy korzystały rodziny czteroosobowe (25% ogółu rodzin, które otrzymały wsparcie). Najmniejszą populację stanowiły rodziny liczące 6 osób i więcej - 12%. Ciekawą pozycją są rodziny jednoosobowe, które stanowią 21% ogółu rodzin. Jest to o tyle istotne, że w większości przypadków są to dzieci zamieszkujące z rodzicami, które tylko formalnie stanowią odrębną rodzinę. Zwykle nie prowadzą samodzielnego gospodarstwa, a uzyskiwany zasiłek jest „łatwym” sposobem na uzyskanie dochodów. Niewątpliwie jest to istotny wskaźnik, który powinien być brany pod uwagę przy rozwiązywaniu problemów społecznych, choć w tym wypadku działania Gminy mogą być ograniczone przez ogólnokrajowe przepisy regulujące zasady udzielania pomocy.

Z punktu widzenia istoty problemów społecznych, niewątpliwie, na większe wsparcie zasługują rodziny niepełne, a także rodziny wielodzietne oraz rodziny emerytów i rencistów. W przypadku rodzin niepełnych najliczniejszą grupę stanowią rodziny z 1 dzieckiem – 48 rodzin, następnie dwójka dzieci – 21 rodzin. Szczegółowe informacje odnośnie liczby rodzin i osób z podziałem na liczbę dzieci przedstawia tabela 18.

Tabela 18. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Wyszczególnienie	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Rodziny ogółem , w tym o liczbie osób	661	677	688	2 427	2 383	2 374
1	119	129	142	119	129	142
2	55	80	84	110	160	168
3	123	126	120	369	378	360
4	164	164	170	656	656	680
5	113	94	91	565	470	455
6 i więcej	87	84	81	608	590	569
Rodziny z dziećmi, w tym o liczbie dzieci	459	448	453	2 061	1 963	1 964
1	179	179	178	642	607	603
2	165	162	174	719	705	758
3	72	62	63	392	334	338
4	28	30	26	179	185	156
5	9	9	7	71	69	54
6	2	3	2	15	26	18
7 i więcej	4	3	3	43	37	37
Rodziny niepełne, w tym o liczbie dzieci	74	72	83	264	240	279
1	23	39	48	46	93	118
2	22	19	21	65	70	89
3	14	5	6	62	25	28
4 i więcej	15	9	8	91	52	44
Rodziny emerytów i rencistów o liczbie osób	83	81	76	205	202	171
1	32	27	32	32	27	32
2	15	18	18	30	36	36
3	13	15	11	39	45	33
4 i więcej	23	21	15	104	94	70

Źródło: Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Wielgie

Przedstawiciele gminy w toku badań społecznych, jako najważniejsze problemy wskazują:

- bezrobocie i brak perspektyw życiowych dla młodzieży,
- bezradność w procesie wychowania,
- degradacja życia rodzinnego, gdzie nie ma wzajemnego wsparcia zarówno dla dzieci jak i rodziców,
- ubożenie rodzin,
- alkoholizm (w tym nieletnich),
- patologia zachowań, przejawy przemocy i agresji, wandalizmu,
- brak mieszkań (w tym chronionych socjalnych), bezdomność,
- brak zakładów pracy umożliwiających zatrudnienie osób, w tym niepełnosprawnych,
- brak perspektyw życiowych dla młodzieży,

- brak perspektyw życiowych dla osób opuszczających zakłady karne.

Podsumowując problemy społeczne występujące na terenie gminy Wielgie, jako główne kierunki polityki społecznej należy wskazać na działania dotyczące:

- 1) przeciwdziałania bezrobociu,
- 2) wspierania rodzi wykazujących bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych,
- 3) pomocy dla osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych,
- 4) pomocy dla rodzin objętych ubóstwem,
- 5) ochrony macierzyństwa, w szczególności wsparcia dla młodych matek.
- 6) wsparcia dla rodzin niepełnych, rodziny wielodzietnych oraz rodziny emerytów i rencistów.

Analizując formy udzielanej pomocy należy rozważyć przede wszystkim na ile Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej może ingerować i świadomie kształtować politykę w tym zakresie. Przede wszystkim na ile możliwe jest kształtowanie postaw poszczególnych beneficjentów pomocy oraz uzależnienie udzielanego wsparcia w postaci zasiłków okresowych od chęci zmiany postawy, tak aby możliwa była zmiana sytuacji poszczególnych osób i rodzin w dłuższym okresie. Ma to szczególne znaczenie w kontekście pomocy udzielanej rodzinom jednoosobowym, tak aby uzyskiwany zasiłek nie był jedynym sposobem na uzyskanie dochodów. Istotnym elementem prowadzonych działań powinno być przechodzenie z zasiłków w formie pieniężnej na wsparcie rzeczowe, w postaci dożywianie, dopłat mieszkaniowych, opłacania opiekunów czy doradców rodzinnych. Materialna forma pomocy szczególnie ważna może dla rodzin wielodzietnych i rodzin zagrożonych ubóstwem a także rodzin patologicznych, gdzie wsparcie finansowe może być marnotrawione, a z pewnością nie zachęca do zmiany postawy życiowej.

9. Zasoby finansowe gminy

W roku 2008 dochody gminy Wielgie wynosiły 18,8 mln złotych, a w roku 2012 wzrosły do 23,8 mln złotych. Wydatki w roku 2008 kształtowały się na poziomie 16,6 mln złotych, a w 2012 roku wyniosły 23,4 mln złotych, co oznacza, że gmina ma stałe nadwyżki finansowe.

Tabela 19. Dochody i wydatki Gminy Wielgie w latach 2010-2012

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Dochody ogółem	21 929 734,81	23 190 076,57	23 772 147,34
Wydatki ogółem	21 366 114,59	25 904 156,73	23 354 551,38
Wynik	563 620,22	-2 714 080,16	417 595,96

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Największym źródłem dochodów gminy Wielgie w analizowanym okresie były subwencje ogólne, dotacje oraz subwencje oświatowe. Strukturę dochodów gminy w latach 2010-2012 zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 20. Dochody gminy Wielgie w latach 2010-2012 wg źródeł

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Dochody ogółem	21 929 734,81	23 190 076,57	23 772 147,34
Dochody własne	6 287 426,38	5 405 523,20	6 219 800,27
Subwencja ogólna, w tym:	9 801 165,00	9 701 728,00	10 412 909,00
część oświatowa subwencji ogólnej	6 499 239,00	6 688 056,00	7 228 596,00
uzupełnienie subwencji ogólnej	-	-	12 243,00
część wyrównawcza subwencji ogólnej	2 928 989,00	2 701 636,00	2 844 151,00
część równoważąca subwencji ogólnej	372 937,00	312 036,00	327 919,00
Dotacje ogółem	5 841 143,43	8 082 825,37	7 139 438,07
Dotacje inwestycyjne	396 853,31	2 093 516,98	492 462,53
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej			
Ogółem	3 748 195,48	4 334 096,88	4 504 262,24
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne			
Ogółem	1 705 670,00	2 378 180,65	1 894 828,96
Inwestycyjne	321 000,00	938 641,18	-

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W ostatnich latach największe wydatki z budżetu gminy związane były z oświatą i wychowaniem – 9,5 mln zł, pomocą społeczną – 6,7 mln zł. oraz administracją publiczną – 2,1mln zł . W ostatnich trzech latach w przypadku oświaty i wychowania wydatki wzrosły o 25,6%, na pomocą społeczną o 24,6% a na administracją publiczną o 13,4%. Szczegółową strukturę wydatków gminy wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2010-2012 zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 21. Wydatki gminy Wielgie w latach 2010-2012 wg źródeł

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej			
Rolnictwo i łowiectwo	684 242,91	769 373,78	883 373,14
Handel	18 936,43	6 886,87	5 871,55
Transport i łączność	2 222 911,68	2 878 938,26	928 901,26
Gospodarka mieszkaniowa	102 143,15	58 483,72	89 769,92
Działalność usługowa	66 719,46	27 299,53	27 727,09
Informatyka	-	42 822,80	3 660,00
Administracja publiczna	1 872 709,88	2 012 130,80	2 123 350,08
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	41 938,00	19 165,00	1 250,00
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	641 453,76	188 644,14	140 071,49
Obsługa długu publicznego	19 291,46	92 763,47	175 904,21
Oświata i wychowanie	7 558 268,15	8 607 192,96	9 494 961,69
Ochrona zdrowia	78 639,31	106 793,34	100 157,50
Pomoc społeczna	5 368 869,34	5 894 678,88	6 690 623,66
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	176 071,93	190 144,35	122 651,68
Edukacyjna opieka wychowawcza	424 733,69	419 553,85	448 531,82
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	390 077,28	2 007 427,88	1 159 197,07
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	605 842,88	1 383 670,57	773 738,24
Kultura fizyczna i sport	1 048 615,83	1 150 652,32	184 810,98

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jak widać z zestawienia w tabeli 22, główne wydatki gminy Wielgie związane z pomocą społeczną skierowane były na świadczenie pomocy dla osób fizycznych - 5,6 mln zł. które w latach 2010-2012 wzrosły o 27,4%, natomiast najwięcej wzrosły wydatki w pozycji - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe - o 130,2%.

Tabela 22. Wydatki gminy Wielgie w latach 2010-2012 na pomoc społeczną wg źródeł

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Wydatki w Dziale 852 - Pomoc społeczna i w Dziale 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			
Ogółem	5 544 941,27	6 084 823,23	6 690 623,66
wydatki bieżące na wynagrodzenia	564 607,56	596 472,98	586 978,87
wydatki bieżące na pochodne od wynagrodzeń	127 081,39	154 206,09	174 109,04
wydatki bieżące na zakup materiałów i usług	363 884,81	275 509,88	212 804,40
świadczenia na rzecz osób fizycznych	4 435 095,33	4 996 757,03	5 650 516,31
wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	1 102 927,94	1 079 453,06	1 035 310,35
Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	342 413,61	454 060,24	788 137,46
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	28 409,34	53 974,17	42 686,42
Ośrodki pomocy społecznej	506 196,60	528 471,29	577 309,43

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

III. Analiza SWOT – mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia

W celu uporządkowania informacji wynikających z przeprowadzonej diagnozy oraz konsultacji społecznych sporządzono analizę SWOT. Analiza ta pozwala na zidentyfikowanie kluczowych elementów sukcesu poprzez koncentrację na możliwości jakie dają silne strony i unikanie głównych zagrożeń oraz likwidację słabych stron.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – aktywna działalność GOPS w Wielgim – dostępność infrastruktury społecznej, – cykliczna organizacja imprez kulturalnych i sportowych (festyny, konkursy, zawody, imprezy integracyjne), – zaangażowanie władz lokalnych w działania na rzecz rozwoju gminy, – duży udział ludności w wieku produkcyjnym, – dobrze funkcjonujące indywidualne gospodarstwa rolne, – dochody gminy i możliwość udostępnienia terenów pod inwestycje. 	<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy, – emigracja młodych i wykształconych mieszkańców, – wysoki poziom bezrobocia, w szczególności wśród mężczyzn, – niska świadomość zdrowotna społeczeństwa, – niska zdolność absolwentów do zatrudnienia (słabe umiejętności praktyczne), – niska aktywność społeczna, – brak grup producenckich rolników, – rozdrobnienie gospodarstw rolnych, – brak fachowego wsparcia przedsiębiorczości i rolników na temat nowoczesnych metod zarządzania i alternatywnych form gospodarowania, – brak zakładów przetwórstwa płodów rolnych, co znacznie ogranicza możliwości tworzenia miejsc pracy, – niedostateczna ilość wysoko kwalifikowanej kadry.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – rozwój działalności pozarolniczej i możliwości czerpania z tego źródła dochodu m.in. przez indywidualne gospodarstwa rolne, – wzrost zamożności społeczeństwa, – polityka prorodzinna kraju, – wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców, – rozwój nowych form gospodarowania na gospodarstwach rolnych, – wykorzystanie środków pomocowych 	<ul style="list-style-type: none"> – peryferyjność gminy, – niskie dochody społeczeństwa. – zagrożenie patologią w rodzinach ubogich, – ubożenie społeczeństwa, – mała podaż ofert pracy pozasezonowej, – pogarszająca się sytuacja w rolnictwie, – dyskryminacja grup społecznie wrażliwych, nasilanie się zjawiska wyuczonej bezradności, – bariery w dostępie do środków

<p>Unii Europejskiej,</p> <ul style="list-style-type: none">– uczestnictwo w pracach i projektach LGD „Gmin Dobrzyńskich Region Południe”,– współpraca z sąsiadującymi gminami,– potencjał agrarny - zaplecze surowcowe dla rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego.	<p>pomocowych,</p> <ul style="list-style-type: none">– pogarszanie się sytuacji materialnej oraz obniżenie standardów opieki medycznej finansowanej z NFZ,– wzrost postaw roszczeniowych i brak aktywności beneficjentów pomocy społecznej,– postępujący niż demograficzny,– utrzymujący się kryzys gospodarczy i związane z nim spowolnienie gospodarcze.
---	---

ZIDENTYFIKOWANE BARIERY ROZWOJU GMINY

Najlepszym sposobem poprawy sytuacji społecznej gminy jest poprawa ogólnej sytuacji gospodarczej w gminie. Zatem główne bariery rozwoju gospodarczego gminy w znaczący sposób oddziałują na możliwości zmiany sytuacji społecznej wielu jej mieszkańców. W kontekście polityki społecznej gminy do najistotniejszych barier zaliczyć należy:

- ❖ niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy,
- ❖ wysoki poziom bezrobocia, w szczególności wśród mężczyzn,
- ❖ niska zdolność absolwentów do zatrudnienia (słabe umiejętności praktyczne),
- ❖ niska aktywność społeczna,
- ❖ brak fachowego wsparcia przedsiębiorczości i rolników na temat nowoczesnych metod zarządzania i alternatywnych form gospodarowania,
- ❖ brak zakładów przetwórstwa płodów rolnych, co znacznie ogranicza możliwości tworzenia miejsc pracy,
- ❖ peryferyjność gminy,
- ❖ nasilanie się zjawiska wyuczonej bezradności,
- ❖ wzrost postaw roszczeniowych i brak aktywności beneficjentów pomocy społecznej.

Jak widać z powyższego, w polityce gospodarczej gminy, ważne staje się podejmowanie kompleksowych działań aktywizujących społeczność oraz rynek pracy zarówno po stronie zmian postaw bezrobotnych, jak i aktywizacji gospodarczej gminy. Zatem planowane działania strategiczne koncentrować się będą na ww. głównych problemach gminy.

IV. Cel strategiczny

Szeroko rozumiany rozwój społeczny przekłada się bezpośrednio na poprawę jakości życia mieszkańców gminy. Jak wykazano w analizie sytuacji gminy, priorytetowe znaczenie mają zagadnienia związane z aktywizacją rynku pracy, podnoszeniem wykształcenia oraz wspieranie szans rozwojowych młodego pokolenia. Problem bezrobocia dotyczy – z różnym natężeniem – większości gmin w regionie, jednak w Gminie Wielgie istotnym problemem jest wysoki udział ludności ze znikomym wykształceniem, gdzie w gminie wartość tego wskaźnika jest niższy niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego.

Równie istotnym problemem, który obecnie nabiera coraz większego znaczenia jest zmiana postaw społecznych, głównie w rodzinie oraz niska aktywność społeczna mieszkańców. Ma to szczególne znaczenie dla kształtowania postaw ludzi młodych, którzy szybko przejmują negatywne podstawy przekazywane z pokolenia na pokolenie, a tym samym tworzą grupę osób wymagających stałej pomocy.

Poniżej zdefiniowany cel strategiczny odwołuje się do głównych problemów społecznych gminy.

CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez zwiększanie zdolności adaptacyjnej mieszkańców gminy do wymagań rynku pracy oraz zmiana postaw społecznych

Tak zdefiniowany cel strategiczny pozwala wyróżnić dwa strategiczne obszary działań:

- I. Zmiana postaw na rynku pracy**
- II. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu**

Dla każdego ze strategicznych obszarów zostały wyodrębnione cele operacyjne, w ramach których zaplanowano szczegółowe działania.

V. Cele operacyjne

Dla realizacji celów strategicznych wyznaczono następujące cele operacyjne:

W ramach I obszaru strategicznego: Zmiana postaw na rynku pracy

1. Rozwój sfery gospodarczej;
2. Zmiany w poziomie wykształcenia.

W ramach II obszaru strategicznego: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

2. Rozwój życia społeczno-kulturalnego społeczności lokalnej;
3. Zmiana postaw społecznych;
4. Profilaktyka zjawisk patologicznych.

I. Zmiany postaw na rynku pracy

Zmiany na rynku pracy związane są z wieloma czynnikami. Jednak decydujące znaczenie mają odpowiednie postawy związane z wewnętrzną motywacją, co pozwala kreować nowe inicjatywy i wykorzystywać pojawiające się możliwości oraz wykształcenie, które pozwala przekształcać możliwości w realne sukcesy a także przeciwdziałać zagrożeniom. W gminie Wielgie będą wspierane działania takie jak: kształtowaniem postaw progospodarczych, podnoszenie kwalifikacji i kompetencji, przeciwdziałanie dziedziczeniu postaw roszczeniowych – aktywna zmiana sytuacji życiowej, podniesienie wiary we własne możliwości, pomoc w rozwoju mikroprzedsiębiorstw (samozatrudnienie). W działania służb społecznych gminy powinny być wspierane działaniami w sferze gospodarczej, głównie poprzez działania aktywizujące rozwój przedsiębiorczości również wśród rolników. W tym obszarze, część działań będzie realizowana w ramach Lokalnej Grupy Działania (LGD), rozwój grup producenckich, szkolenia i doradztwo w zakresie rozwoju przedsiębiorczości.

1. Rozwój sfery gospodarczej

Zadania realizowane w ramach tego celu operacyjnego obejmować będą działania:

1.1 Wspomaganie rozwoju rolnictwa i przedsiębiorczości – wzrost efektywności

w ramach którego rozwijane będą działania:

1. Edukacja i doradztwo dla rolników i przedsiębiorców;
2. Wsparcie dla związków producenckich i innych działań integrujących: sieciowanie, wymiana doświadczeń i promowanie przykładów sukcesu - w kraju i za granicą;

3. Rozwój edukacji w zakresie przedsiębiorczości w szkołach – wprowadzenie kół przedsiębiorczości w szkołach.

1.2 Rozwój ekonomii społecznej

1. Szkolenia informacyjne i promocyjne dla zainteresowanych tworzeniem spółdzielni socjalnych;
2. Wsparcie dla tworzenia spółdzielni socjalnych.

2. Zmiany w poziomie wykształcenia

Zadania realizowane w ramach tego celu operacyjnego obejmować będą działania:

2.1 Rozwój edukacji zawodowej młodzieży:

1. Zmiana postaw życiowych na poziomie dzieci i młodzieży - dobre przygotowanie zawodowe podstawą dla poprawy jakości życia;
2. Rozwój szkolnictwa biznesowego we współpracy z zespołem szkół we Wielgiem;
3. Doradztwo personalne dla uczniów gimnazjum;
4. Działania opiekunów rodzinnych zachęcających do zmiany postaw.

2.2 Rozwój edukacji zawodowej dorosłych

1. Rozwój aktywnych form szkolnictwa zawodowego i biznesowego we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lipnie oraz zespołem szkół we Wielgiem obejmujące:
 - szkolenia zawodowe,
 - staże zawodowe,
 - wsparcie dla samozatrudnienia,
 - doposażenie i wyposażenie stanowisk pracy.
 - organizowanie prace społecznie użytecznych, prace interwencyjnych.
2. Utworzenie Centrum Informacji Zawodowej - doradztwo dla osób poszukujących pracy.

II. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Przeciwdziałanie wykluczeniu z życia społecznego dotyka praktycznie wszystkie osoby objęte pomocą społeczną. W szczególności problemy te dotyczą postaw rodzinnych i terenów wiejskich. Osoby mieszkające na wsi są odizolowane od ośrodków miejskich, przez co brakuje im codziennego dostępu do wielu elementów edukacji społecznej i kulturalnej. Brak perspektyw oraz izolacja sprawia, że mieszkańcy wsi łatwiej popadają w stan zniechęcenia, co w połączeniu z ubóstwem prowadzi do rozwoju zjawisk patologicznych, głównie alkoholizm i przemoc w rodzinie.

Głównymi czynnikami powodującymi wykluczenie jest ubóstwo, brak kontaktu ze społecznością oraz brak wykształcenia. Coraz poważniejszym problemem jest też dziedziczenie postaw, co powoduje narastający krąg bezradności w radzeniu sobie z podstawowymi problemami społecznymi. Jak wskazują badania społeczne, główną przyczyną złej sytuacji wielu rodzin jest poczucie bezradności oraz brak pozytywnych przykładów nakłaniających do zmiany sytuacji życiowej. Dlatego kształtowanie odpowiednich postaw staje się podstawowym zadaniem wszystkich służb działających na rzecz rozwoju gminy. Część działań aktywizujących zmianę postaw społecznych gminy będzie realizowana w ramach Lokalnej Grupy Działania (LGD) oraz rozwój innych organizacji pozarządowych w tym w oparciu o działalności GOK oraz wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.

Ważnym ośrodkiem kształtowania odpowiednich postaw powinna być szkoła oraz aktywizacja działalności społeczno-kulturalnej w oparciu o gminny ośrodek kultury oraz świetlice i biblioteki. W przypadku działań integrujących oraz przeciwdziałania patologiom ważne będzie wspieranie działań wolontariuszy, organizowanie prac społeczno-użytecznych oraz czynów społecznych, a także rozbudzenie współpracy międzygminnej, w tym w ramach Lokalnej Grupy Działania.

W celu przeciwdziałania negatywnym skutkom wykluczenia społecznego, planowane jest podjęcie działań w następujących obszarach:

1. Rozwój życia społeczno-kulturalnego społeczności lokalnej

1.1 Wykorzystanie potencjału obiektów krzewienia kultury (GDOK, świetlic i bibliotek)

Zadania realizowane w ramach tego celu operacyjnego obejmować będą działania:

1. Aktywizacja działań prowadzonych na terenie świetlic i bibliotek -zatrudnienie animatora działań dla dzieci i młodzieży i wdrożenie zorganizowanych zajęć w świetlicach;
2. Utworzenie placów zabaw przy świetlicach gminnych;
3. Aktywizacja organizacji pozarządowych w oparciu o działania świetlic i bibliotek -zatrudnienie animatora działań dla dzieci i młodzieży i wdrożenie zorganizowanych zajęć w świetlicach;
4. Prowadzenie systematycznych badań ankietowych mieszkańców w zakresie potrzeb społecznych i kulturalnych;
5. Organizowanie konkursów promujących młode talenty.

1.2 Promowanie współpracy międzypokoleniowej

1. Aktywizacja i integracja środowiska seniorów, poprzez organizowanie uniwersytetów trzeciego wieku i aktywizację organizacji skupiających seniorów.
2. Pozyskanie wolontariusz wśród osób starszych np. w celu prowadzenia lekcje o historii i tradycjach regionu, czytania bajek chorym dzieciom czy pomocy w odrabianiu lekcji, prowadzeniu kursów rękodzieła itp..

2. Zmiana postaw społecznych

Zadania realizowane w ramach tego celu operacyjnego obejmować będą działania:

2.1 Promowanie wartości rodziny

1. Zapewnienie opieki instytucjonalnej dla dzieci w wieku szkolnym i młodszym poprzez pracę pielęgniarek środowiskowych;
2. Rozwój działalności instytucji asystenta rodziny, który pomaga w organizacji życia rodzinnego oraz udziela wsparcia edukacyjnego i psychologicznego;
3. Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej w środowisku najuboższych i bezradnych członków społeczności;

2.2 Zmiana postaw życiowych na poziomie dzieci i młodzieży - praca jako wartość:

1. Wspieranie psychologiczne osób znajdujących się w gorszym położeniu – kształtowanie poczucia własnej wartości poprzez wywiady środowiskowe oraz organizowanie cyklicznych spotkań ze specjalistami;
2. Aktywna pomoc w poszukiwaniu pracy poprzez edukację zawodową, tworzenie spółdzielni socjalnych, wsparcie dla samozatrudnienia;
3. Organizacja pomocy w znalezieniu pracy dla osób niepełnosprawnych, w tym niepełnosprawnych intelektualnie poprzez organizowanie pracy poprzez komputer, dowożenie do miejsc pracy;
4. Rozwój systemu informacyjnego dla mieszkańców w celu poprawy przepływu informacji – strona WWW, biuletyn, koski informatyczne, dostęp do Internetu, słupy ogłoszeniowe i gminne tablice informacyjne w każdym sołectwie (np.: udzielanie informacji na temat programu „Równe Szanse” w ramach, którego fundowane są stypendia dla młodzieży wiejskiej, itp.).

3. Profilaktyka zjawisk patologicznych

Zadania realizowane w ramach tego celu operacyjnego obejmować będą działania:

3.1 Profilaktyka patologii:

1. Stały monitoring potrzeb społeczności lokalnej – skatalogowanie problemów, wypracowanie systemu monitoringu postępu i zmian;
2. Wspieranie grupy wolontariuszy działających na rzecz najsłabszych mieszkańców gminy - szkolenia, animacje, wyjazdy integrujące, zapoznanie się z dobrymi praktykami, itp.). Zachęcanie do podejmowania własnych inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej;
3. Promowanie postaw prospołecznych – prace społeczno-użyteczne, promowanie wspólnych działań na rzecz mieszkańców takich jak np. Sprzątanie Świata, czyny społeczne.

3.1 Pomoc materialna:

1. Stworzenie Gminnego Komitetu Przeciwdziałania Patologii Społecznej, tj. organu, który będzie w stanie na bieżąco decydować o formie udzielanej pomocy, w szczególności o formie wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych, w taki sposób aby przyczynić się do zmiany postaw a przy tym zapewnić

najbardziej potrzebną pomoc wszystkim członkom rodziny, w szczególności unikania pomocy finansowej na rzecz pomocy materialnej;

2. Objęcie wsparciem materialnym rodzin zagrożonych patologią oraz osób najbardziej potrzebujących (rodziny ubogie) głównie poprzez dożywianie dzieci, przydzielenie asystentów rodzinnych, zapewnienie mieszkań chronionych, dopłaty do mieszkań, opału, szkoleń, wyjazdów integracyjnych zwłaszcza dla dzieci, itp.;
3. Objęcie szczególną opieką dzieci z zagrożonych rodzin, głównie poprzez udzielenie wsparcia psychologicznego, zapewnienie możliwości udziału w zajęciach pozaszkolnych, w tym warsztatach terapeutycznych, możliwości poznania innego życia, np. na wakacjach, zorganizowanie dzieciom dojazdu na zajęcia pozalekcyjne.

VI. Wskaźniki rezultatu realizacji Strategii

Cel strategiczny I: Zmiana postaw na rynku pracy

Cel operacyjny	Priorytet	Działanie	Wskaźnik
Rozwój sfery gospodarczej	Wspomaganie rozwoju rolnictwa i przedsiębiorczości – wzrost efektywności	Edukacja i doradztwo dla rolników i przedsiębiorców	Wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie gminy Liczba szkoleń dla rolników i przedsiębiorców Wzrost miejsc pracy w gminie Utworzenie miejsc pracy w gospodarstwach rolnych
		Wsparcie dla związków producenckich i innych działań integrujących	Powstanie związku producentów Miejsca pracy w przedsiębiorstwach rolnych Misje gospodarcze - wymiana doświadczeń
		Rozwój edukacji w zakresie przedsiębiorczości w szkołach	Liczba uczestników kół przedsiębiorczości w szkołach
	Rozwój ekonomii społecznej	Szkolenia informacyjne i promocyjne	Liczba uczestników dedykowanych szkoleń Powstanie spółdzielni socjalnej
		Wsparcie dla tworzenia spółdzielni socjalnych.	Liczba powstałych spółdzielni socjalnych
	Zmiany w poziomie wykształcenia	Rozwój edukacji zawodowej młodzieży	Zmiana postaw życiowych na poziomie dzieci i młodzieży
Doradztwo personalne dla uczniów gimnazjum			Liczba udzielonych porad Wzrost liczby dzieci biorących udział w dodatkowych formach edukacji
Działania opiekunów rodzinnych			Liczba osób podejmujących próby zmiany wykształcenia

	Rozwój edukacji zawodowej dorosłych	Rozwój aktywnych form szkolnictwa zawodowego	Liczba szkoleń zawodowych Liczba staży zawodowych Liczba nowo utworzonych przedsiębiorstw przez bezrobotnych Zmiany struktury wykształcenia mieszkańców gminy
		Utworzenie Centrum Informacji Zawodowej	Liczba osób korzystających z porad CIZ

Cel strategiczny II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Cel operacyjny	Priorytet	Działanie	Wskaźnik
Rozwój życia społeczno-kulturalnego społeczności lokalnej	Wykorzystanie potencjału świetlic i bibliotek	Aktywizacja działań prowadzonych na terenie świetlic i bibliotek	Wzrost liczby zajęć organizowanych na terenie świetlic i bibliotek Wzrost liczby uczestników zajęć organizowanych na terenie świetlic i bibliotek
		Utworzenie placów zabaw przy świetlicach gminnych	Liczba placów zabaw na terenie gminy
		Pobudzenie aktywności sektora organizacji pozarządowych	Wzrost liczby NGO działających na terenie gminy Wzrost liczby działań organizowanych przez NGO
		Prowadzenie systematycznych badań ankietowych w zakresie potrzeb społecznych i kulturalnych	Liczba ankiet personalnych prowadzonych w gminie
		Organizowanie konkursów promujących młode talenty	Liczba uczestników konkursów gminnych
	Promowanie współpracy międzypokoleniowej	Aktywizacja i integracja środowiska seniorów	Liczba uczestników uniwersytetu trzeciego wieku Liczba seniorów zrzeszonych przez NGO
		Promowanie współpracy międzypokoleniowej	Liczba wolontariusz seniorów Liczba zajęć prowadzonych przez seniorów

Zmiana postaw społecznych	Promowanie wartości rodziny	Zapewnienie opieki instytucjonalnej dla dzieci w wieku szkolnym i młodszym	Rodzaj/liczba działań podejmowanych przez jednostki gminy na rzecz opieki nad dziećmi	
		Rozwój działalności instytucji asystenta rodziny	Ilość asystentów rodzinnych zatrudnionych w gminie Mniejsza liczba osób korzystających z pomocy społecznej	
		Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej w środowisku najuboższych i bezradnych członków społeczności	Ilość opiekunów społecznych zatrudnionych w gminie Mniejsza liczba osób korzystających z pomocy społecznej Liczba rodzin objętych wsparciem	
		Wspieranie działalności wolontariuszy	Liczba wolontariuszy działających w gminie Rodzaj/liczba działań podejmowanych przez wolontariuszy	
	Zmiana postaw życiowych na poziomie dzieci i młodzieży - praca jako wartość	Wspieranie psychologiczne osób znajdujących się w gorszym położeniu	Liczba rodzin objętych wsparciem Rodzaj/liczba udzielanego wsparcia	
		Aktywna pomoc w poszukiwaniu pracy	Liczba porad udzielonych w Centrum Informacji Zawodowej Liczba szkoleń zawodowych Liczba staży zawodowych Liczba nowo utworzonych przedsiębiorstw przez bezrobotnych	
		Organizacja pomocy w znalezieniu pracy dla osób niepełnosprawnych	Rodzaj/liczba udzielanego wsparcia Liczba stanowisk pracy zorganizowanych w gminie dla osób niepełnosprawnych	
		Rozwój systemu informacyjnego	Monitoring aktywności na stronie WWW – liczba odwiedzających określoną zakładkę Liczba wydanych biuletynów Liczba punktów informacyjnych w gminie	
	Profilaktyka zjawisk patologicznych	Profilaktyka	Stały monitoring potrzeb społeczności lokalnej	Liczba osób objętych badaniem

		Wspieranie grupy wolontariuszy działających na rzecz najsłabszych	Liczba wolontariuszy działających w gminie Rodzaj/liczba działań podejmowanych przez wolontariuszy
		Promowanie postaw prospołecznych	Zatrudnienie animatora działań społecznych Liczba/rodzaj zorganizowanych działań: prace społeczno- użyteczne, czyny społeczne, inne
	Pomoc materialna	Stworzenie Gminnego Komitetu Przeciwdziałania Patologii Społecznej	Regulamin działania Raporty z posiedzeń Rodzaj/liczba udzielanego wsparcia
		Objęcie wsparciem materialnym rodzin zagrożonych patologią	Rodzaj/liczba udzielanego wsparcia
		Objęcie szczególną opieką dzieci z zagrożonych rodzin	Rodzaj/liczba udzielanego wsparcia Liczba uczestników zajęć pozaszkolnych, warsztatów terapeutycznych

Uzasadnienie

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 182 ze zmianami). Dotychczas obowiązująca Strategia obejmowała lata 2008 – 2013. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 -2020 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego jej mieszkańców w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem.

Strategia wskazuje na kluczowe trudności społeczne, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy oraz ich potrzeby. Jest dokumentem który wytycza kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych. Tym samym przyjęcie Strategii, jej wdrażanie oraz monitoring i nadzór nad realizacją, a następnie ewaluacja pozwolą na rozwiązanie lub częściowe ograniczenie uciążliwości problemów społecznych, które są obecne w życiu mieszkańców Gminy Wielgie.

Przyjmując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielgie na lata 2014 -2020 władze Gminy Wielgie podejmują zobowiązanie aktywnej działalności sprzyjającej wspieraniu mieszkańców Gminy Wielgie w przezwyciężaniu problemów i kwestii społecznych oraz ciągłej aktywności na rzecz uczynienia obszaru Gminy Wielgie miejscem przyjaznym dla wszystkich mieszkańców.